

marife

dini araştırmalar dergisi

Turkish Journal of Religious Studies

cilt / volume: 22 • sayı / issue: 1 • yaz / summer 2022

İlahiyat Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarının Akademik Başarıya Etkisi

The Effect of Theology Students' Attitudes Towards Arabic Lesson on Academic Achievement

Halime Çoban

Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Arap Dili ve Belâğatı Anabilim Dalı
Res. Assist., Bitlis Eren University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Arabic Language and Rhetoric

Bitlis / Türkiye

kalenderhalime@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0002-0558-8435>

Article Type / Makale Tipi

Research Article / Araştırma Makalesi

DOI: 10.33420/marife.1103278

Article Information / Makale Bilgisi

Received / Geliş Tarihi: 14.04.2022

Accepted / Kabul Tarihi: 24.06.2022

Published / Yayın Tarihi: 30.06.2022

Cite as / Atıf: Çoban, Halime. "İlahiyat Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarının Akademik Başarıya Etkisi". *Marife* 22/1 (2022): 339-356. <https://doi.org/10.33420/marife.1103278>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright / Telif Hakkı: "This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) International License." / "Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır."

e-ISSN: 2630-5550

www.marife.org

İlahiyat Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarının Akademik Başarıya Etkisi

Özet

İnsan, sosyal bir varlık olması sebebiyle başta diğer insanlar olmak üzere çevresindeki canlılarla iletişim kurma ihtiyacı ile doğar. İnsanlık tarihinin değişmez olgusu olan dil ise iletişimin en önemli unsurlarındandır. Geçmişten günümüze bireyler ve toplumlar iletişimlerini sözlü ve yazılı dil ile gerçekleştirmişlerdir. Dil aracılığıyla iletişime geçen insanlar, birbirlerinin kültürlerine, inançlarına ve ürettikleri bilime dair aktarımda bulunarak gelişme kaydetmişlerdir. Dolayısıyla bir dili bilmek demek o dili konuşan toplumla ve o toplumun bireyleriyle iletişime geçmek, kültürel anlamda onlardan bir şeyler almak ve onlara bir şeyler vermek demektir. Bu sebeple tarih boyunca dil, her zaman üzerinde düşünülen, öğrenilmesi ve öğretilmesi elzem unsurlardan olmuştur.

Arap dili, İngilizceden sonra kendi toplumu dışında konuşulan ikinci büyük dildir. Bunun en önemli sebebi ise İslam dininin kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in dilinin Arapça olması ve bu dine mensup kişilerin, dinlerini daha iyi bilmek ve yaşamak adına Arapça eğitimine yönelmesidir. Akademik olarak İslami ilimlerle ilgilenenler için Arap dili olmazsa olmazdır. Arapça bilmeden din ilimlerinde ilerlemenin, konu ile bağlantılı kaynakları doğru anlamının ve yorumlamanın mümkün olmayacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde Arapça, resmî ve gayri resmî medreselerin yanında İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat/İslami İlimler Fakültelerinde yaygın olarak öğretilmektedir. Lise kademesinde, genel olarak yükseköğretimde ilgili alanda devam etmek isteyen öğrenciler için temel Arapça eğitimi vermek amaçlanır. Üniversitelerde ise daha ileri seviyede Arapça eğitimi verilerek öğrencilerin bu dili okuması, yazması, konuşması ve anlaması beklenir. Çünkü bu aşamada öğretilen din bilimlerinin kaynağını oluşturan klasik eserler çoğunlukla Arap dilinde kaleme alınmıştır. Bu bağlamda Arap dilini iyi bilmenin bahsi geçen fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısını artıracıcağı söylenebilir.

Öğrencilerin bir derse karşı tutumlarını ölçmek hem öğretmenin hem öğrenci adına o dersten daha verimli sonuçlar almak hususunda büyük önem arz eder. Çünkü öğrencilerin derse yönelik olumsuz tutumları onların derse gereken önemi vermemelerine ve dolayısıyla da derslerinde başarısız olmalarına sebep olabilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin derse yönelik olumlu tutumlarının ise o derste başarı oranını artıracıcağı tahmin edilmektedir. Bu sebeple İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin Arapçaya yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarının, onların akademik başarılarına pozitif veya negatif yönde etki edebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada amaçlanan husus, İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin Arapça dersine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nden 96 kız 50 erkek olmak üzere toplamda 146 öğrenciden meydana gelmektedir. Araştırmada model olarak nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli uygulanmış ve "Kişisel Bilgi Formu" ile "Arapça Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS 21 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesi için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Grup sayısı iki olan karşılaştırmalar için "Bağımsız Örneklem için T-Testi", grup sayısının ikiden fazla olduğu karşılaştırmalarda ise "Tek Yönlü Varyans Analizi - ANOVA" kullanılmış farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla da "Tukey HSD" çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Katılımcıların Arapçaya yönelik tutum ve akademik başarı düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla "Pearson Korelasyon Testi" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, hazırlık okuma, haftalık Arapça dersine ayrılan zamanın ve mezun olunan lise değişkeni ile Arapça dersine yönelik tutum arasında anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Ancak sınıf düzeyi değişkeni ile Arapça dersine yönelik tutum ölçeği duyuşsal alt boyutunda 1. sınıfların puan ortalaması 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin puan ortalamasında yüksek olduğu tespit edilmiş, anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin akademik başarıları ile Arapça dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâgatı, Arap Dili Eğitimi, Tutum, İlahiyat, Akademik Başarı.

The Effect of Theology Students' Attitudes towards Arabic Lesson on Academic Achievement

Summary

Human, as a social being, is born with the need to communicate with the other living creatures around him/her, especially other people. Language, the unchanging phenomenon of human history, is one of

the most critical communication elements. Individuals and societies have communicated with spoken and written language from the past to the present. People who communicate through language have made progress by transferring each other's cultures, beliefs, and the science they produce. Therefore, knowing a language means communicating with the society that speaks that language and the individuals of that society, taking something from them in a cultural sense and giving something to them. For this reason, language has always been one of the essential elements to be thought about, learned, and taught throughout history.

The Arabic language, after English, is the second largest language spoken outside of its own community. The most important reason for this is that the language of the Qur'an, the holy book of Islam, is Arabic, and people of this religion tend to learn Arabic to know and live their religion better. The Arabic language is indispensable for those who are academically interested in Islamic sciences. It is thought that it will not be possible to progress in religious sciences, to understand and interpret the sources related to the subject correctly without knowing Arabic.

In Turkey, Arabic is widely taught in Imam Hatip High Schools and Faculties of Theology/Islamic Sciences as well as official and unofficial madrasas. Imam Hatip High Schools aims to provide primary Arabic education for students who want to continue in the relevant field in higher education. In universities, on the other hand, more advanced Arabic education is offered, and students are expected to read, write, speak, and understand this language. Because the classical works that constitute the source of the religious sciences taught at this stage were mostly written in Arabic. In this context, it can be said that knowing the Arabic language well can increase the academic achievement of the students studying at these faculties.

Measuring students' attitudes towards a lesson is of great importance in terms of getting more productive results from that lesson on behalf of both the teacher and the student. Because students' negative attitudes towards the lesson may cause them not to give the necessary importance to the lesson and thus to fail in their lessons. In addition, it is estimated that the students' positive attitudes towards the lesson will increase the success rate in that lesson. For this reason, it is thought that the positive or negative attitudes of the Faculty of Theology/Islamic Sciences students towards Arabic may have a positive or negative effect on their academic achievement.

This survey research aimed to determine the relationship between the attitudes of the Faculty of Theology/Islamic Sciences students towards the Arabic lesson and their academic achievements. The research sample consisted of a total of 146 students, 96 girls and 50 boys, from the Faculty of Islamic Sciences of Bitlis Eren University in the 2021-2022 academic year. A relational screening model was used in this research. In addition, "Personal Information Form" and "Scale of Attitude Towards Arabic Lesson" were used in the research. The data in the research was analyzed using IBM SPSS. Descriptive statistics were made to determine demographic characteristics. "T-Test for Independent Samples" was used for comparisons with two groups, and "One-Way Analysis of Variance - ANOVA" was used for comparisons with more than two groups, and the "Tukey HSD" multiple comparison test was used to determine the source of the difference. "Pearson Correlation Test" was applied to determine the relationship between the attitudes and academic achievement levels of the participants towards Arabic. The result of the research showed that there was no significant difference was found between the variable of gender, being a preparatory student, the time allocated to the Arabic lesson weekly and the high school graduated from, and the attitude towards the Arabic class. However, in the affective sub-dimension of the grade level variable and scale of attitude towards the Arabic lesson, the mean score of the 1st graders were found to be higher than the mean score of the 3rd and 4th grade students, and a significant difference was found. Also, no significant difference was found between the students' academic achievements and their attitudes towards the Arabic lesson.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Arabic Language Education, Attitude, Theology, Academic Achievement.

Giriş

İnsan, sosyal bir varlık olması sebebiyle başta diğer insanlar olmak üzere çevresindeki canlılarla iletişim kurma ihtiyacı ile doğar. İnsanlık tarihinin değişmez olgusu olan dil ise iletişimin en önemli unsurlarındandır. Geçmişten günümüze bireyler ve toplumlar iletişimlerini sözlü ve yazılı dil ile gerçekleştirmişlerdir. Dil

aracılığıyla iletişime geçen bireyler ve toplumlar, birbirlerinin kültürlerine, inançlarına ve ürettikleri bilime dair aktarımda bulunarak gelişme kaydetmişlerdir. Dolayısıyla bir dili bilmek demek, o dili konuşan toplum ve bireyleriyle iletişime geçmek, kültürel anlamda onlardan bir şeyler almak ve onlara bir şeyler vermek demektir. Bu sebeple tarih boyunca dil, her zaman üzerinde düşünülen, öğrenilmesi ve öğretilmesi elzem unsurlardan olmuştur.

Tunus, Fas, Libya, Cezayir, Mısır, Sudan, Moritanya, Somali, Bahreyn, Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Amman, Yemen, Ürdün, Suriye, Irak, Lübnan, Cibuti ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi yirmiyi aşkın ülkede milyonlarca insanın konuştuğu Arap dili, yüzyıllardır diğer dillerde olduğu gibi üzerinde düşünülen, öğrenilen ve öğretilen bir dildir. Arap dilini diğer dillerden ayıran, onu eğitimin konusu yapan en önemli faktör ise dünya üzerinde kendi toplumu dışında konuşulan ikinci büyük dil olmasıdır. Bunun yanı sıra Arapçayı, Birleşmiş Milletler, Arap Birliği, İslam Konferansı gibi birçok uluslararası teşkilat, resmî dil olarak kabul etmiştir.¹

Arapçanın bu denli yaygın kullanılan bir dil olmasının şüphesiz en önemli sebeplerinden biri Kur'an-ı Kerim'in dili olmasıdır.² Bu yönüyle Arap dili, tüm Müslümanların doğrudan ya da dolaylı olarak muhatap olduğu bir dildir. Bu sebeple Arapça, tarih boyunca İslami eğitim veren kurumlarda alet ilmi olarak öğretilmiştir. Çünkü akademik olarak İslami ilimlerle ilgilenenler için Arap dili olmazsa olmazdır. Arapça bilmeden din ilimlerinde ilerlemenin, konu ile bağlantılı kaynakları doğru anlamının ve yorumlamanın mümkün olmayacağı düşünülmektedir.

Türkiye coğrafyasında Arapça eğitimi Türklerin İslamiyet'i benimsemesi ile başlamıştır.³ Bu coğrafyada zamanla gelişen Arapça eğitimi, Osmanlı döneminde fetih edilen yerlere yapılan medreselerde yetişen ve Arapça eserler ortaya koyan ilim erbabıyla zirveye ulaşmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından medreseler kapatılmış, öğretim birliği yasası gereği 1927 yılında resmî okullarda da Arapça eğitime ara verilmiştir. Türkiye'de Arapça eğitim ve öğretimi 1953 yılında İmam Hatip okullarında tekrar başlamıştır.⁴ Daha sonra belirli aralıklarla eğitim müfredatından kaldırılan Arapça dersi günümüzde medreseler, İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde tekrar yerini almıştır.⁵

Ülkemizde Arapçanın yaygın olarak öğretildiği resmî ve gayri resmî medreselerin yanında İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat/İslami İlimler Fakülteleri iki önemli kurumdur. Lise kademesinde, genel olarak yükseköğretimde ilgili alanda devam etmek isteyen öğrenciler için temel Arapça eğitimi vermek amaçlanır. Üniversitelerde

¹ United Nations (UN), "Official Languages" (Erişim 20 Haziran 2022); Yusuf Özcan - Asım Yapıcı, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2016), 114.

² Abdurrahman Özdemir, "İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliği, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/10 (15 Aralık 2004), 28.

³ Murat Arif Güney, "Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye'de Arapça Öğretimi", *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (KTUİFD)* 1/1 (2014), 204; Ahmet İhsan Dündar, "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Kocaeli İlahiyat Dergisi* 4/1 (26 Haziran 2020), 88.

⁴ Güney, "Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye'de Arapça Öğretimi", 205-206.

⁵ Dündar, "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)", 88.

ise daha ileri seviyede Arapça eğitimi verilerek öğrencilerden bu dili okuması, yazması, konuşması ve anlaması beklenmektedir. Bahsi geçen iki kurumda da eğitim, din bilimleri temeline dayandığı için Arapçanın, öğrencilerin başarı seviyesini belirleyebilecek nitelikte bir ders olduğu düşünülmektedir. Bunun en önemli sebebi, dinî bilgileri ihtiva eden kaynakların çoğunun dilinin Arapça olmasıdır.

Günümüzde ülkemizde İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinin hazırlık programı bünyesinde öğrencilere haftada en az 24 ve en fazla 30 saat Arapça dersi verildiği Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.⁶ Bir dilin ileri seviyede öğrenimi için bu süre yeterli olmasına rağmen akademik anlamda iyi bir Arapça eğitim ve öğretiminde beklenen başarının oldukça düşük olduğu düşünülmektedir. Bu duruma sebep olan unsurların ilki Arap dili öğrencilerinin Arap diline karşı geliştirdikleri tutumun niteliği, ikincisi ise yabancı dil öğrenmeye yönelik kaygılardır.⁷

Şaban Çetin ve Filiz Çetin, bir makalelerinde tutum hakkında şöyle söylemişlerdir:

“Tutum, en geniş anlamda bir bireyin belirli bir objeye veya bir kimseye karşı zihinsel açıdan hazır oluş durumu veya belirli bir şekilde tavır alışıdır. Tutumlar, insan davranışlarının önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir. Bu anlamda öğrenmeye yönelik geliştirilecek olumlu tutumlar, öğrencilerin öğrenmeye sürekli açık olmasını sağlayacak bu yöndeki davranış eğilimlerini olumlu etkileyecektir.”⁸

Buna göre öğrencilerin Arapça dersinde başarılı olabilmeleri için, derse karşı geliştirdikleri tutumun niteliği önemlidir. Öğrencilerin derse yönelik geliştirmiş oldukları tutumun yönü onların derse bakış açısını, başarı düzeyini ve öğrenciye dersi öğrenmeyle gelen farklı duygu durumlarını etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerin bir derse karşı tutumlarını ölçmek hem öğretmen hem öğrenci adına o dersten daha verimli sonuçlar almak hususunda büyük önem arz eder. Çünkü öğrencilerin derse yönelik olumsuz tutumları onların derse gereken önemi vermemelerine ve dolayısıyla da derslerinde başarısız olmalarına sebep olabilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin derse yönelik olumlu tutumlarının ise o derste başarı oranını artıracığı tahmin edilmektedir. Bu sebeple İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin Arapçaya yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarının, onların akademik başarılarına pozitif veya negatif yönde etki edebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ile tutum ve akademik başarı arasındaki ilişkinin belirlenmesiyle, Arapça dersindeki başarı seviyesini yükseltecek çözümlere ulaşmak için gidilen yolda bir adım daha kat edilmiş olacaktır. Ayrıca İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin Arapçaya karşı tutumları birçok çalışmada incelenmiş olsa da bu tutumun akademik başarı ile ilişkisini ele alan çalışma yok denecek kadar azdır. Bu sebeple yapılan çalışma, önemi haizdir. Bu bilgiler doğrultusunda araştırmada, İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin Arapçaya yönelik tutumlarının akademik başarılarına etkisinin

⁶ Özcan - Yapıcı, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)”, 117.

⁷ Volkan Pan - Cenk Akay, “Eğitim Fakültesinde Yabancı Dil Dersi Alan Öğrencilerin Yabancı Dil Dersine Yönelik Tutumlarının ve Sınıf Kaygılarının İncelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 14/55 (22 Nisan 2015), 80.

⁸ Şaban Çetin - Filiz Çetin, “Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (ÖYTÖ) Geliştirme Çalışması”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 17/1 (26 Haziran 2019), 142.

belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışma ile İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin akademik başarılarında etkili olabilecek diğer unsurların ortaya konulması da hedeflenmiştir.

1. Araştırmanın Yöntemi

Sosyal bilimler alanında yapılan çeşitli araştırmalar esnasında, anlamlı bir sonuca ulaşmak için, bir plan dâhilinde sistematik olarak gerçekleştirilen her işlem “Araştırmanın Yöntemi” başlığı altında değerlendirilmektedir. Araştırmanın yöntemi bağlamında bu başlık altında araştırmanın modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçları hakkındaki bilgilere yer verilecektir.

1.1. Araştırmanın Modeli

Arapça eğitimi alan öğrencilerin, Arapça dersine yönelik tutumlarının akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Karasar’a (2012) göre ilişkisel tarama modeli “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli” olarak tanımlanmaktadır.⁹

1.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklem grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nde eğitim gören 96 kız ve 50 erkek olmak üzere toplam 146 öğrenci oluşturmaktadır. Kişisel bilgi formunda yer alan demografik bilgilerden elde edilen veriler Tablo 1’de verilmiştir. Mevcut çalışma E-84771431-050.03-37962 sayılı etik kurul kararında alınan izin doğrultusunda yapılmıştır.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, araştırmacı tarafından hazırlanan *Kişisel Bilgi Formundan* oluşurken; ikinci kısım, *Arapça Dersine Yönelik Tutum Ölçeği*’nden oluşmaktadır.

1.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Arapça eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet, hazırlık okuma, sınıf düzeyi, haftalık Arapça dersine ayrılan zaman, mezun olunan lise ve bir önceki dönem not ortalaması gibi değişkenlerin özelliklerini saptamak için araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

1.3.2. Arapça Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Öğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumunu ölçmek amacıyla geliştirilen “Arapça Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”, “İngilizce Dersine Yönelik Tutum

⁹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012), 79.

Ölçeği”nin¹⁰ Özcan ve Yapıcı (2016) tarafından Arapçaya uyarlanmasıyla oluşturulmuştur.¹¹ Ölçek, bilişsel (4 madde) ($\alpha=0.71$), duyuşsal (18 madde) ($\alpha=0.93$), davranışsal (7 madde) ($\alpha=0.77$) olmak üzere 3 alt boyut ve toplam 29 maddeden oluşmaktadır. 5’li ikert tipi yapısında olan ölçek, (1) “kesinlikle katılmıyorum” ve (5) “kesinlikle katılıyorum” biçiminde puanlanmaktadır.

2. Verilerin Analizi

Çalışmanın analiz işlemine geçilmeden önce analizlerle ilgili normallik, homojenlik, doğrusallık ve durağanlık gibi varsayımların sağlanıp sağlanmadığı, ayrıca bu bilgiler doğrultusunda hangi istatistiksel analizleri tercih ettiği konusunda istatistiksel bilgilerin araştırmacı tarafından verilmesi gerekmektedir.¹² Yapılan normallik testi sonucunun Tabachnick ve Fidel¹³ tarafından belirlenen (-1,5 ile +1,5) sınırları içerisinde yer alması sebebiyle veri seti normal dağılım gösterdiği için parametrik testler kullanılmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesi için betimsel istatistikler yapılmıştır. Daha sonra grup sayısı iki olan karşılaştırmalar için “Bağımsız Örneklemeler için T-Testi”, grup sayısının ikiden fazla olduğu karşılaştırmalarda ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmış farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla da “Tukey HSD” çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Katılımcıların Arapçaya yönelik tutum ve akademik başarı düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla “Pearson Korelasyon Testi” uygulanmıştır. Anlamlılık $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tablosu

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	96	65,75
	Erkek	50	34,24
Sınıf Düzeyi Tablosu	1. Sınıf	37	25,3
	2. Sınıf	43	29,5
	3. Sınıf	39	26,7
	4. Sınıf	27	18,5
Hazırlık Okudunuz Mu?	Evet	137	93,8
	Hayır	9	6,2
Haftalık Arapçaya Ayrılan Zaman	Hiç	46	31,5
	1-2 Saat	79	54,1
	3-4 Saat	12	8,2
	5-6 Saat ve daha fazlası	9	6,2

¹⁰ Ulviye Aydoslu, *Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (B.E.F. Örneği)* (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2005).

¹¹ Özcan - Yapıcı, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)”.

¹² Erdoğan Tozoğlu - Mücahit Dursun, “Spor Bilimlerinde Bilimsel Araştırma Süreci”, *Spor & Bilim 2020*, ed. Gökmen Özen (İstanbul: Efe Akademi Yayınları, 2020), 7-23.

¹³ Barbara G. Tabachnick - Linda S. Fidell, *Using Multivariate Statistics* (Boston: Pearson Education, 2013).

Mezun Olunan Lise	İmam Hatip Lisesi	48	32,9
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	44	30,1
	Meslek Lisesi	7	4,8
	Anadolu Lisesi	30	20,5
	Diğer	17	11,6
Toplam		201	100,0

Tablo 1'deki dağılıma göre çalışmaya katılan öğrencilerin %34,24'ünü erkek, %65,75'ini ise kadın; %25,3'ünün birinci sınıf, %29,5'inin ikinci sınıf, %26,7'sinin üçüncü sınıf, %18,5'inin dördüncü sınıf öğrencisi olduğu; %93,8'inin hazırlık okuduğu, %6,2'sinin ise hazırlık okumadığı; haftalık olarak Arapçaya %31,5'inin hiç, %54,1'inin 1-2 saat, %8,2'sinin 3-4 saat, %6,2'sinin ise 5-6 saat ve daha fazla zaman ayırdığı; %32,9'unun İmam Hatip Lisesi'nden, %30,1'inin Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden, %4,8'inin Meslek Lisesi'nden, %20,5'inin Anadolu Lisesi'nden, %11,6'sının ise diğer liselerden mezun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Betimsel Analiz

Alt Boyut	n	Min.	Max.	\bar{X}	s	Medyan	Skewness	Kurtosis
Bilişsel	146	1,00	5,00	4,04	0,90	4,25	-1,28	1,69
Duyuşsal	146	1,59	4,29	2,87	0,46	2,88	0,27	0,60
Davranışsal	146	1,00	5,00	2,84	0,90	2,85	0,16	-0,26

Arapça Dersine Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın bilişsel alt boyutunda ($\bar{X}=5,00\pm 4,04$), en düşük ortalama değerinin davranışsal alt boyutunda ($\bar{X}=5,00\pm 2,84$) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre T-Test Analizleri

Alt Boyutlar	Cinsiyet	\bar{X}	Ss	t	p
Bilişsel	Kadın	4,0026	0,92	-0,770	0,80
	Erkek	4,1250	0,88		
Duyuşsal	Kadın	2,9026	0,42	1,038	0,05
	Erkek	2,8188	0,53		
Davranışsal	Kadın	2,8497	0,87	0,061	0,66
	Erkek	2,8400	0,96		

p<0,05

Tablo 3'te Arapça dersi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Hazırlık Okuma Değişkenine Göre T-Test Analizleri

Alt Boyutlar	Hazırlık okudunuz mu?			t	p
		\bar{X}	Ss		
Bilişsel	Evet	4,0146	0,91	-1,558	0,48
	Hayır	4,5000	0,76		
Duyuşsal	Evet	2,8892	0,45	1,569	0,91
	Hayır	2,6405	0,47		
Davranışsal	Evet	2,7956	0,88	-2,711	0,72
	Hayır	2,6190	0,79		

$p<0,05$

Tablo 4'te Arapça dersi öğrencilerinin hazırlık okuyup okumamasına göre Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Sınıf Düzeyi Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Alt Boyutlar	Grup	Sınıf Düzeyi			F	Sig.	Fark TUKEY HSD
			\bar{X}	Ss			
Bilişsel	1	1. Sınıf	3,90	0,86	0,965	0,41	
	2	2. Sınıf	4,00	1,02			
	3	3. Sınıf	4,05	0,94			
	4	4. Sınıf	4,28	0,68			
	Toplam		4,04	0,90			
Duyuşsal	1	1. Sınıf	3,08	0,40	3,850	0,01*	1-3/1-4
	2	2. Sınıf	2,84	0,51			
	3	3. Sınıf	2,77	0,47			
	4	4. Sınıf	2,77	0,35			
	Toplam		2,87	0,46			
Davranışsal	1	1. Sınıf	2,74	0,85	1,920	0,12	
	2	2. Sınıf	2,74	1,01			
	3	3. Sınıf	2,79	0,78			
	4	4. Sınıf	3,21	0,88			
	Toplam		2,84	0,90			

$p<0,05$

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni ile Arapça dersine yönelik tutum alt boyutlarından elde edilen puanlar arasındaki tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; duyuşsal alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilirken ($F=3,850$; $p<0,05$); bilişsel ($F=0,965$; $p>0,05$) ve davranışsal alt boyutta ($F=1,920$; $p>0,05$) bir farklılık belirlenmemiştir. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; 1. sınıf öğrencilerinin duyuşsal alt boyuttaki ortalama puanlarının 3. ve 4. sınıfların duyuşsal alt boyuttaki ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Haftalık Arapça Dersine Ayrılan Zaman Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Alt Boyutlar	Grup	Haftalık Arapça Dersine Ayrılan Zaman			F	Sig.	Fark TUKEY HSD
			\bar{X}	Ss			
Bilişsel	1	Hiç	3,88	0,96	1,485	0,22	
	2	1-2 Saat	4,10	0,89			
	3	3-4 Saat	4,43	0,64			
	4	5-6 Saat ve daha fazla	3,86	0,98			
	Toplam		4,04	0,90			
Duyuşsal	1	Hiç	2,95	0,50	1,877	0,13	
	2	1-2 Saat	2,79	0,40			
	3	3-4 Saat	3,04	0,50			
	4	5-6 Saat ve daha fazla	2,91	0,56			
	Toplam		2,87	0,46			
Davranışsal	1	Hiç	2,69	1,02	0,637	0,59	
	2	1-2 Saat	2,91	0,84			
	3	3-4 Saat	2,96	0,89			
	4	5-6 Saat ve daha fazla	2,82	0,73			
	Toplam		2,84	0,90			

$p<0,05$

Tablo 6'daki verilerin analiz sonuçlarına göre öğrencilerin haftalık Arapça dersine ayrılan zaman değişkeni açısından Arapça dersine yönelik tutumlarında bilişsel ($F=1,485$; $p>0,05$), duyuşsal ($F=1,877$; $p>0,05$) ve davranışsal alt boyut ($F=0,637$; $p>0,05$) ortalamaları arasında bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 7. Mezun Olunan Lise Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Alt Boyutlar	Grup	Mezun Olunan Lise			F	Sig.	Fark TUKEY HSD
			\bar{X}	Ss			
Bilişsel	1	İmam Hatip	3,94	1,02	2,214	0,07	
	2	Anadolu İmam Hatip	4,27	0,64			
	3	Meslek Lisesi	4,17	0,75			
	4	Anadolu Lisesi	3,70	1,05			
	5	Diğer	4,25	0,81			
	Toplam		4,04	0,90			
Duyuşsal	1	İmam Hatip	2,89	0,52	2,028	0,09	
	2	Anadolu İmam Hatip	2,87	0,45			
	3	Meslek Lisesi	2,54	0,33			
	4	Anadolu Lisesi	2,99	0,40			
	5	Diğer	2,70	0,35			
	Toplam		2,87	0,46			
Davranışsal	1	İmam Hatip	3,07	0,88	1,602	0,17	
	2	Anadolu İmam Hatip	2,87	0,92			
	3	Meslek Lisesi	2,59	0,50			
	4	Anadolu Lisesi	2,60	0,92			
	5	Diğer	2,68	0,89			
	Toplam		2,84	0,90			

$p < 0,05$

Tablo 7'deki verilerin analiz sonuçlarına göre öğrencilerin mezun oldukları lise değişkeni açısından Arapça dersine yönelik tutumlarında bilişsel ($F=2,214$; $p > 0,05$), duyuşsal ($F=2,028$; $p > 0,05$) ve davranışsal alt boyut ($F=1,602$; $p > 0,05$) ortalamaları arasında bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 8. Arapça Dersine Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi

		Bilişsel	Duyuşsal	Davranışsal	Akademik Başarı Düzeyi
Bilişsel	r	1	-,204*	,239**	,029
	p		,013	,004	,731
	N	146	146	146	146
Duyuşsal	r	-,204*	1	-,089	-,063
	p	,013		,288	,452
	N	146	146	146	146
Davranışsal	r	,239**	-,089	1	,155
	p	,004	,288		,062
	N	146	146	146	146

	r	029	-,063	,155	1
Akademik Başarı Düzeyi	p	,731	,452	,062	
	N	146	146	146	146

*Korelasyon $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

**Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8’de öğrencilerin Arapçaya yönelik tutum ölçeği ile akademik başarı düzeyi arasında yapılan korelasyon analizine göre Arapçaya yönelik tutum ölçeğinin bilişsel ile duyuşsal alt boyutu arasında negatif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p < 0,05$). Ayrıca bilişsel ile davranışsal alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p > 0,01$). Akademik başarı düzeyi ve Arapça dersine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumları ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için; cinsiyet, hazırlık okuma, sınıf düzeyi, haftalık Arapça dersine ayrılan zaman, mezun olunan lise ve bir önceki dönem not ortalaması değişkenleri analiz edilerek incelenmiştir.

Arapça dersi öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ve hazırlık okuma durumu değişkeni analiz sonuçlarına göre, Arapça dersine yönelik tutum ölçeği bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p < 0,05$). Bu bilgiler doğrultusunda çalışmada incelenen örneklemin Arapça dersine yönelik tutumu üzerinde cinsiyetten farklı faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Çünkü tutum üzerinde etkili olduğu düşünülen, kişinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yaşantı düzeyi gibi farklı bazı unsurlar vardır. Arpaçukuru ve Üzümcü (2020) tarafından yapılan çalışmada İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin Arapça dersine ilişkin tutumlarını incelemiş ve çalışmada cinsiyet değişkeni ile tutum arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.¹⁴ Bu da araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca literatürde benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur.¹⁵ Bununla birlikte bu araştırmanın bulgularından farklı olarak Dündar’ın (2021), üniversite hazırlık sınıfı öğrencileriyle yaptığı bir

¹⁴ Osman Arpaçukuru - Muzaffer Üzümcü, “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumları (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Örneği)”, *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 6/2 (29 Ekim 2020), 883.

¹⁵ bk. Tarık Kışla, *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları* (İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005); Bayram Tay - Betül Akyürek Tay, “Sosyal Bilimler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 4/1 (01 Mart 2006), 73-84; Mehmet Fatih Barış, “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi Örneği”, *Sakarya University Journal of Education* 5/2 (2015), 36-46; Recep Uçar, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Karşı Tutumları (İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 15/2 (01 Ekim 2015), 371-394; Dündar, “İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)”.

çalışmada kadınların Arapça dersine karşı tutum ölçeği puan ortalamasının erkeklerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁶ Ayrıca derse yönelik tutumla ilgili yapılan çalışmalardan tutum ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık tespit eden başka çalışmalar da vardır.¹⁷

Sınıf düzeyi değişkeni analiz sonuçlarına göre; birinci sınıf öğrencilerinin duyuşsal alt boyuttaki ortalama puanlarının üçüncü ve dördüncü sınıfların duyuşsal alt boyuttaki ortalama puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre duyuşsal boyutta sınıf düzeyi artarken, tutum düzeyinin azaldığı ifade edilebilir. Birinci sınıfların akademik hayata yeni başlaması sebebiyle sevgi, merak, ilgi düzeylerinin ve öğrenme isteklerinin yüksek oluşunun tutum düzeylerini artırdığı söylenebilir. Bununla birlikte üçüncü ve dördüncü sınıfların tutum puanındaki düşüklük, onların mesleki endişeleri ve öğretmenlerin ders işleyişindeki farklılıklardan kaynaklanabilir. Özcan ve Yapıcı'nın (2016), İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Arapça dersine yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, bu çalışma ile paralel olarak öğrencilerin duyuşsal boyutta Arapçaya yönelik tutumlarının sınıf düzeyi ile negatif bir ilişki içerisinde bulunduğu belirtilmiştir.¹⁸ Ayrıca Delicay'ın (2005) *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fak. Örneği)* adlı çalışmasında üniversiteyi yeni kazanan öğrencilerin Arapça dersine yönelik motivasyon seviyelerinin son sınıf öğrencilerine nazaran daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.¹⁹ Tüm bunlara ek olarak çalışmada ulaşılan sonucun aksine Kaya ve arkadaşlarının 2021'de yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyi ile tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu;²⁰ Mutlu Bozkurt ve arkadaşlarının 2019'da yaptığı çalışmada ise sınıf değişkeni ve tutum arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.²¹

Haftalık Arapça dersine ayrılan zaman ve öğrencilerin mezun oldukları lise değişkeni analiz sonuçlarına göre öğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin haftalık Arapça dersine ayırdıkları zaman değişkeni ile Arapça dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması Arapça dersinin, araştırmanın yapıldığı İslami İlimler Fakültesi lisans müfredatının

¹⁶ Ahmet İhsan Dündar, "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 25 (21 Aralık 2021), 853.

¹⁷ bk. Aydoslu, *Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (B.E.F. Örneği)*; Ahmet Kömürcü, "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F. Örneği)", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/03 (2015), 119-140; Özcan - Yapıcı, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)".

¹⁸ Özcan - Yapıcı, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)", 133.

¹⁹ Tahsin Delicay, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fak. Örneği)", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (30 Haziran 2005), 71.

²⁰ Didem Gülçin Kaya vd., "Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite İçeren Oyunlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (18-22 Yaş)", *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 19/1 (30 Mart 2021), 123.

²¹ Tuğba Mutlu Bozkurt vd., "Examination of Attitudes of Students of Sports Sciences Towards Digital Game Play: Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi", *Journal of Human Sciences* 16/4 (31 Aralık 2019), 1224.

%30'luk kısmını oluşturması ile ilişkili olabilir. Çünkü öğrenci Arapça dersini sevmediği halde müfredatta yer alan Arapça derslerde verilen ödevler sebebiyle ve dersten geçmek için o derse diğer derslerden daha fazla zaman ayırabilir. Ayrıca öğrenci Arapça dersini sevdiği halde başka bir işte çalışması, psikolojik sorunları olması ve ailevi problemler gibi çeşitli sebeplerden dolayı derse karşı gerekli özeni gösteremeyebilir. Öğrencilerin mezun olduğu lise ile üniversitede Arapça dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmaması ise üniversite öncesi edinilen alt yapının üniversite eğitimi bünyesinde, Arapça dersine yönelik tutuma bir etkisi olmadığını düşündürmektedir. Bu araştırma ile paralel olarak Kömürçü'nün (2015) hazırladığı çalışmada mezun olunan lise değişkeni ile Arapça dersine yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.²² Buna ek olarak Dündar'ın (2020) araştırmasında da buna benzer bir sonuç saptanmıştır.²³ Deliçay'ın (2005) ulaştığı, İmam Hatip Liselerinden mezun olan öğrencilerin üniversitede, İmam Hatip Liselerinden mezun olmayan öğrencilere göre Arapça dersine daha çok motive oldukları sonucu ise, bu çalışmanın sonucu ile uyusmamaktadır.²⁴ Dündar'ın (2021)'de yaptığı çalışmada da bu araştırmanın aksi bir sonuca ulaşılmıştır.²⁵

Arapça dersine yönelik tutum ve akademik başarı düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucuna göre akademik başarı ve tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgulara benzer nitelikte olan ve yabancı dil öğreniminde yaş farklılıklarının incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları ve akademik başarıları arasında farklılık tespit edilmiş ve akademik başarı artarken yabancı dile yönelik tutumun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.²⁶ Cenoz'un bu araştırmasında, yaşı büyük öğrencilerin yabancı dile karşı tutumlarının, yaşı küçük öğrencilere nazaran daha düşük olmasına rağmen akademik başarıları yaşı küçük öğrencilerden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber Keskin'in (2003) de hazırladığı yüksek lisans tez çalışmasında tutum ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lanara'nın (1999) Japonca üzerine yaptığı bir çalışmada öğrencilerin, başarı düzeyleri ile Japoncaya yönelik olumlu tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, motivasyonu yüksek olmayan ve zorunlu olarak İngilizce dersi alan birçok öğrencinin dersten iyi notlar beklediği ve derslere katılmayı dört gözle bekledikleri belirtilmiştir. Karas'ın (1997) çalışmasında ise başarı ve tutumlar arasında zayıf bir ilişki olduğuna işaret edilmiştir.²⁷ *Research in Language Testing*

²² Kömürçü, "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F. Örneği)", 133.

²³ Dündar, "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)", 98.

²⁴ Deliçay, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fak. Örneği)", 71-72.

²⁵ Dündar, "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)", 855.

²⁶ Jassone Cenoz, "Age Differences in Foreign Language Learning", *ITL - International Journal of Applied Linguistics* 135/1 (Ocak 2002), 125-142.

²⁷ Sevim İnal vd., "Yabancı Dil ve Yabancı Dil Edinimi ile Öğrenci Yaklaşımları Arasındaki İlişki", *Dil Dergisi* 130 (01 Aralık 2005), 48.

isimli eserde de öğrencilerin derse yönelik tutumu ve akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.²⁸ Son olarak Kazazoğlu'nun (2013) Türkçe ve İngilizceye yönelik tutum ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada öğrencilerin Türkçe dersine karşı tutumları ile akademik başarıları arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.²⁹

Yapılan çalışmanın sonuçlarından farklı olarak literatürde akademik başarı ile derse yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşan birçok çalışma mevcuttur. Örneğin; İngilizce hazırlık programı öğrencilerinin akademik motivasyon, kaygı ve tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada Akpur (2015), öğrencilerin İngilizceye yönelik tutum ve içsel motivasyon düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir.³⁰ Yine Anbarlı Kırkız'ın (2010), Akandere ve diğerlerinin (2010), Şimşek ve Demir'in (2012), Kazazoğlu'nun (2013) çalışmalarında da Akpur ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır.³¹

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak akademik başarı üzerinde tutumun yanı sıra başka faktörlerin de etkili olduğu söylenebilir. Akademik başarıya etki eden etmenler hakkında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Rençber'in (2012), üniversite öğrencilerinin akademik başarıları üzerinde etkili olan unsurları incelediği araştırmasında, öğrencilerin derslerde başarıları ve derse devam sayısı arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.³² Buradan hareketle öğrencilerin akademik başarıları üzerinde derslerdeki devamlılıklarının önemli ölçüde etkili olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin derslerdeki devamsızlıkları; kişisel ve ailevi sebeplerden kaynaklanabileceği gibi okul yönetiminin, öğrencinin arkadaş çevresinden ve başka diğer unsurlardan da kaynaklanabilmektedir.³³ Başka bir çalışmada annenin eğitim seviyesinin çocuklarının akademik başarıları üzerinde oldukça etkili olduğuna değinilmektedir. Bahsi geçen çalışmada annenin eğitim seviyesi arttıkça, çocuklarının akademik başarılarına sağladığı katkının da arttığı görülmektedir. Hem annenin hem de babanın eğitim seviyesinin çocuğun akademik başarıları üzerinde önemli ölçüde etkisi olduğunu

²⁸ John W. Oller - Kyle Perkins (ed.), *Research in Language Testing* (Rowley, Mass: Newbury House, 1980).

²⁹ Semin Kazazoğlu, "Türkçe ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi", *Eğitim ve Bilim* 38/170 (14 Kasım 2013), 304.

³⁰ Uğur Akpur, *İngilizce Hazırlık Programı Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Kaygı ve Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü* (İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015), 136.

³¹ bk. Yeşim Anbarlı Kırkız, *Öğrencilerin İngilizce Dersine Ait Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki* (Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010); Mehibe Akandere vd., "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi Konya Anadolu Lisesi Örneği", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24 (01 Ağustos 2010), 1-10; Hüseyin Şimşek - Ali Demir, "İlköğretim II Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilimler Dersine Yönelik Tutumları ve Öğrencilerin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/2 (01 Nisan 2012), 1-19; Kazazoğlu, "Türkçe ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi".

³² Bahman Alp Rençber, "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (01 Aralık 2012), 197.

³³ Rençber, "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler", 197-198.

ispatlayan çeşitli araştırmalar da mevcuttur.³⁴ Bunlara ek olarak derse ilişkin materyallere daha rahat erişim ve özel ders imkânı, dersler dışında ekonomik sıkıntılarla uğraşmama, buna bağlı olarak kişide özgüven eksikliği yaratmaması gibi nedenlerle öğrencinin ekonomik refah seviyesinin yüksek olmasının, akademik başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Keskin ve Sezgin'in (2009) yaptığı çalışmada ekonomik olarak yüksek seviyede olan öğrencilerin akademik başarılarının, ekonomik olarak düşük seviyede olan öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur.³⁵ Kısaca öğrencilerin akademik başarısında etkili olan unsurlar hakkında yapılan bir çalışmada sırasıyla öğrenciden, aileden ve okuldan kaynaklı faktörlerin öğrenci başarısında etkili olduğu ifade edilmiştir. Öz yeterlik algısı, öğrencinin motivasyonu, benlik saygısı ve ders çalışma alışkanlığı akademik başarı üzerinde etkili olan öğrenci kaynaklı faktörlerdendir. Derse yönelik tutum, okul kültürü, öğretmen davranışları ve okul idaresindeki şahsın liderliği akademik başarıda okul kaynaklı faktörlerdendir. Ailenin tutum ve davranışları, sosyo-ekonomik düzey, babanın eğitim düzeyi, ailenin eğitime katılımı ve annenin eğitim düzeyi akademik başarıda aile kaynaklı faktörlerdendir.³⁶

Çalışma bünyesinde ortaya çıkan sonuçların, katılımcı sayısı nisbeten az bir örneklemeden elde edilmesi sebebiyle, araştırma sonuçlarının genele indirgenmesi doğru olmamakla birlikte araştırmanın daha geniş çaplı gruplarla çalışılmasının daha farklı sonuçlara ulaştıracağı düşünülmektedir. Bu sebeple Arapça dersinde akademik başarı ve tutum arasındaki ilişkinin daha geniş örneklem gruplarıyla da çalışılması önerilmektedir.

Acknowledgments / Teşekkür: I would like to thank to Res. Assist. PhD. Tuğba Mutlu Bozkurt and Res. Assist. Mehmet Coban for their contributions. / Katkılarından ötürü sayın Arş. Gör. Dr. Tuğba Mutlu Bozkurt ve Arş. Gör. Mehmet Çoban'a teşekkür ederim.

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The author declare no conflict of interest. / Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Akandere, Mehibe vd. "Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi Konya Anadolu Lisesi Örneği". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24 (01 Ağustos 2010), 1-10.
- Akpur, Uğur. *İngilizce Hazırlık Programı Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Kaygı ve Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015.

³⁴Engin Aslanargun vd., "Sosyo Ekonomik Değişkenlerin Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerine Etkileri", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/27/3 (29 Temmuz 2016), 227.

³⁵Gülseren Keskin - Burcu Sezgin, "Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 20 (2009), 3-18.

³⁶Yılmaz Sarier, "Türkiye'de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-Analiz Çalışması", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/3 (2016), 10-12.

- Anbarlı Kırkız, Yeşim. *Öğrencilerin İngilizce Dersine Ait Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Arpaçukuru, Osman - Üzümcü, Muzaffer. "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumları (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Örneği)". *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 6/2 (29 Ekim 2020), 853-886.
- Aslanargun, Engin vd. "Sosyo Ekonomik Değişkenlerin Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerine Etkileri". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/27/3 (29 Temmuz 2016), 201-234.
- Aydoslu, Ulviye. *Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (B.E.F. Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Barış, Mehmet Fatih. "Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Öğretime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi Örneği". *Sakarya University Journal of Education* 5/2 (2015), 36-46.
- Cenoz, Jasone. "Age Differences in Foreign Language Learning". *ITL - International Journal of Applied Linguistics* 135/1 (Ocak 2002), 125-142.
- Çetin, Şaban - Çetin, Filiz. "Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (ÖYTÖ) Geliştirme Çalışması". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 17/1 (26 Haziran 2019), 140-157.
- Deliçay, Tahsin. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fak. Örneği)". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (30 Haziran 2005), 59-74.
- Dündar, Ahmet İhsan. "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 25 (21 Aralık 2021), 845-868.
- Dündar, Ahmet İhsan. "İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)". *Kocaeli İlahiyat Dergisi* 4/1 (26 Haziran 2020), 85-100.
- Güney, Murat Arif. "Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye'de Arapça Öğretimi". *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (KTUİFD)* 1/1 (2014), 193-211.
- İnal, Sevim vd. "Yabancı Dil ve Yabancı Dil Edinimi ile Öğrenci Yaklaşımları Arasındaki İlişki". *Dil Dergisi* 130 (01 Aralık 2005), 38-53.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.
- Kaya, Didem Gülçin vd. "Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite İçeren Oyunlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (18-22 Yaş)". *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 19/1 (30 Mart 2021), 116-126.
- Kazazoğlu, Semin. "Türkçe ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi". *Eğitim ve Bilim* 38/170 (14 Kasım 2013), 294-307.
- Keskin, Gülseren - Sezgin, Burcu. "Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmelerin Belirlenmesi". *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 20 (2009), 3-18.
- Kışla, Tarkan. *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Kömürcü, Ahmet. "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F. Örneği)". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/03 (2015), 119-140.
- Mutlu Bozkurt, Tuğba vd. "Examination of Attitudes of Students of Sports Sciences Towards Digital Game Play: Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Tutumların İncelenmesi". *Journal of Human Sciences* 16/4 (31 Aralık 2019), 1217-1227.
- Oller, John W. - Kyle Perkins (ed.). *Research in Language Testing*. Rowley, Mass: Newbury House, 1980.
- Özcan, Yusuf - Yapıcı, Asım. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)". *Çukurova Üniversitesi*

- İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2016), 113-142.
- Özdemir, Abdurrahman. "İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliliği, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/10 (15 Aralık 2004), 27-47.
- Pan, Volkan - Akay, Cenk. "Eğitim Fakültesinde Yabancı Dil Dersi Alan Öğrencilerin Yabancı Dil Dersine Yönelik Tutumlarının ve Sınıf Kaygılarının İncelenmesi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 14/55 (22 Nisan 2015), 79-97.
- Rençber, Bahman Alp. "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/1 (01 Aralık 2012), 191-198.
- Sarıer, Yılmaz. "Türkiye'de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-Analiz Çalışması". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/3 (2016), 609-627.
- Şimşek, Hüseyin - Demir, Ali. "İlköğretim II Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları ve Öğrencilerin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki". *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/2 (01 Nisan 2012), 1-19.
- Tabachnick, Barbara G. - Fidell, Linda S. *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson Education, 6th ed., 2013.
- Tay, Bayram - Tay, Betül Akyürek. "Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 4/1 (01 Mart 2006), 73-84.
- Tozoğlu, Erdoğan - Dursun, Mücahit. "Spor Bilimlerinde Bilimsel Araştırma Süreci". *Spor & Bilim 2020*. ed. Gökmen Özen. 7-23. İstanbul: Efe Akademi Yayınları, 2020.
- Uçar, Recep. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Karşı Tutumları (İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 15/2 (01 Ekim 2015), 371-394.
- UN, United Nations. "Official Languages". Erişim 20 Haziran 2022. <https://www.un.org/en/our-work/official-languages>